

[B] **NUT EN NOODZAAK VAN CULTUURBELEID.
EEN HARTSTOCHTELIJK PLEIDOOI
VAN BART CARON**

Op de omslag van Carons boek over kunst- en cultuurbeleid prijkt een kers. Niet zo'n gekonfijt exemplaar dat je in Nederland tegenkomt als garnering op gebak, maar een grote, sappige kers die meer aandacht opeist dan het onderliggende taartje. Hiermee maakt Bart Caron, Vlaams parlements lid voor Groen en voormalig kabinetschef van de cultuurminister Bert Anciaux, in één oogopslag duidelijk hoezeer cultuur voor hem geen bijzaak is, maar van onmisbare waarde is voor onze samenleving. Het onderscheidende van zijn boek is dat het niet alleen het belang van kunst en cultuur onderstreept – dat doen er wel meer – maar in de eerste plaats een hartstochtelijk pleidooi is voor actieve overheidsinterventie op deze gebieden. De auteur heeft een duidelijke missie: het maatschappelijke draagvlak voor cultuur vergroten door cultuur een stevige plek in het beleid en “dus in de samenleving” te geven.

Caron schetst in een dertiental hoofdstukken met grote gedrevenheid en veel kennis van zaken nut en noodzaak van het cultuurbeleid en de ontwikkelingen en dilemma's in afzonderlijke sectoren: de kunsten, het cultureel erfgoed en het sociaal-cultureel werk. Daarnaast behandelt hij een aantal specifieke en sectoroverstijgende thema's, zoals diversiteitsbeleid, auteursrecht en cultuurparticipatie. Hij snijdt vrijwel alle relevante en actuele discussies binnen het cultuurbeleid aan, van kwaliteitsbeoordeling en ondersteuning van de creatieve industrie tot de recente bezuinigingen op cultuur in West-Europa. Caron lardeert zijn verhaal met veel concrete voorbeelden en situaties uit de praktijk. In meer persoonlijk getinte tussenspelen gaat hij in op uiteenlopende kwesties die hem bezighouden, zoals onze collectieve televisieverslaving en het spelen van de contrabas. Ook brengt hij een ode aan de vrijstaande frituur.

De eerste hoofdstukken van het boek zijn gewijd aan de aspecten van de cultuur waar het kunst- en cultuurbeleid zich op zou moeten richten en met welke doelen. En passant schetst hij zo ook een globaal beeld van de ontwikkeling van het Vlaamse cultuurbeleid in de tweede helft van de twintigste

eeuw. De centrale stelling van Caron is dat het cultuurbeleid zich alleen zou moeten richten op de kwaliteitsvolle en maatschappelijk zinvolle cultuuruitingen en dat daarbinnen de prioriteit zou moeten uitgaan naar wat zichzelf niet kan bedruipen. Vernieuwingen faciliteren vindt Caron de centrale opdracht van het cultuurbeleid. Dit geldt dan overigens niet alleen voor kunstenaars, maar ook voor mensen die werkzaam zijn in het erfgoedveld of het sociaal-culturele werk. Een en ander maakt hij inzichtelijk aan de hand van een assenstelsel, waarbij hij de afzonderlijke posities uitgebreid toelicht en beargumenteert.

Carons betoog voor het ondersteunen van kunst en cultuur betekent niet dat hij een ongebreidelde groei van het gesubsidieerde cultuuraanbod en –budget voorstaat. Op lokaal niveau is er in zijn optiek een overaanbod aan (gratis) evenementen, waardoor er soms sprake is van oneerlijke concurrentie ten opzichte van commerciële aanbieders. Gemeenten zouden scherpere artistieke keuzes moeten maken; nu regeert volgens de auteur te vaak de middelmaat. In het kunstbeleid is volgens Caron sprake van versnippering. Er zijn te weinig middelen over te veel spelers verdeeld. Ook hier dus een pleidooi voor scherpere selectie. Specifiek voor het gesubsidieerde theater vindt Caron dat er sprake is van overaanbod, overigens in tegenstelling tot zijn vriend en voormalige politieke baas Anciaux. Op andere terreinen zijn er dan juist weer grote achterstanden, waarbij hij concreet cultuureducatie en digitalisering van cultureel erfgoed noemt.

In zijn hoofdstuk over cultuurparticipatie drukt de auteur de lezer op het hart dat we de discussie over cultuurdeelname los moeten zien van die over kunstuitingen: “We mogen geen relatie leggen tussen de mate van participatie en artistieke kwaliteit.” Kunstuitingen waar weinig publiek voor is, moeten toch ondersteund kunnen worden met overheids-geld. En al is het soms werken tegen de klippen op, ook het vergroten van de cultuurdeelname zal als het aan Caron ligt altijd een doelstelling van het cultuurbeleid blijven. Hij ziet cultuurparticipatie als cruciaal onderdeel van het welzijn van burgers en daar draagt de overheid “tot op zekere hoogte” verantwoordelijkheid voor.

Het boek eindigt met een *Envoi*, waarin Caron onomwonden zijn geloof in de maakbaarheid van

de samenleving uitspreekt, evenals zijn liefde voor de kunst en kunstenaars. Het is ook een oproep aan actoren in het culturele veld om midden in de maatschappij te staan en zich niet te isoleren. Ook spoort hij politici aan om op te komen voor cultuur, wetenschap en onderwijs, die hij ziet als leden van dezelfde familie.

Carons uitgebreide en grondige essay wint aan kracht doordat de auteur zelf sterke wortels heeft in de praktijk. Wel schemert hier en daar een persoonlijke voorkeur door. Zo lijkt de auteur meer voeling te hebben met theater en sociaal-cultureel werk dan met de beeldende kunsten. Waar hij vindt dat het experiment in het sterk door de Vlaamse overheid gefinancierde theater moet worden gesubsidieerd, zet hij de daarmee in vergelijking sterk ondergesubsidieerde beeldende kunstensector weg als geïsoleerd en elitair. De vraag is of dat helemaal terecht is.

Het nadeel van een boek dat op zo'n sterke politieke overtuiging is gebaseerd, is dat er vermoedelijk niet veel nieuwe zieltjes mee gewonnen zullen worden; Caron preekt vooral voor eigen parochie. Bijvoorbeeld de uitspraak dat het belang van cultuur overheidsingrijpen legitimeert, is voor een (Nederlandse) lezer aan de rechterflank van het politieke spectrum niet overtuigend. Zeker niet in de nieuwe financiële en politieke realiteit, waarin de overheid moet inkrampen en de Vlaamse cultuursector ook niet de dans der bezuinigingen is ontsprongen. Ik sluit me met dit kritiekpunt aan bij Anciaux, die in het nawoord aangeeft dat het boek iets te veel uitgaat van het heden en “stokt in het verkennen van straks”. Dit neemt niet weg dat de cultuurliefhebbende politicus of beleidsmaker bij het verdedigen van de publieke middelen voor kunst en cultuur dankbaar gebruik zal maken van de heldere analyse en vele argumenten die Caron hen aanreikt.

QUIRINE VAN DER HOEVEN

BART CARON, *Niet de kers op de taart. Waarom kunst- en cultuurbeleid geen luxe is*, Pelckmans, Kapellen, 2011, 288 p.